

SLOVENSKÁ REČ

75 | 2010 | 6 |

časopis pre výskum slovenského jazyka

OBSAH

Martin Pukanec, K lokalizácii Metodovho hrobu (Pohranice) ■ Jaromír Krško, Niektoré slovenské hydronymá vo svetle novších interpretácií

DISKUSIE A ROZHLÁDY

Martina Ivanová, Prívlastkové jednočlenné infinitívne vety (malá korpusová sonda)

SPRÁVY A RECENZIE

Správa o činnosti Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV za rok 2009. Slavomír Ondrejovič ■ Spoločný seminár o výskume slovenských osobných mien. Iveta Valentová ■ Je enklávna slovenčina už zachránený jazyk? (O podnetoch a otázkach z knihy Miroslava Dudka Zachránený jazyk). Jozef Mlacek ■ Kačala, J.: *Dvojčlenné a jednočlenné vety v slovenčine*. Mária Myjavcová ■ *Pramene k dejinám slovenčiny* 3. Martina Kopecká

KRONIKA

Životné jubileum Miloslavy Sokolovej. Martina Ivanová ■ Za Františkom Mikom. Slavomír Ondrejovič

ROZLIČNOSTI

November oslavíme s Walesom. S kým, prosím? Jana Wachtarczyková

Obsah 75. ročníka časopisu Slovenská reč

SLOVAK ACADEMIC PRESS, spol. s r. o., Bratislava

Jaromír Krško

NIEKTORÉ SLOVENSKÉ HYDRONYMÁ VO SVETLE NOVŠÍCH INTERPRETÁCIÍ

KRŠKO, J.: Some Slovak Hydronyms from the Point of View of New Interpretations. Slovenská reč, 2010, Vol. 75, No. 6, pp. 355 – 362. (Bratislava)

The paper deals with the existing interpretations of some Slovak hydronyms and presents some denominations from the new points of view as well. The author analyzes the hydronyms such as Váh, Žarnovica, Rajčanka, Muráň, Bystrica, Slaná, Turiec, Perina and others. The latest points of view arise from confrontations with the works of colleagues in Russia, Belarus and Ukraine.

Ľudské poznanie sa nevyvíja priamočiaro, a tak sa stáva, že v procese poznávania sa ľudia vracajú späť k predchádzajúcim názorom, ktoré sa pritom prehodnocujú a dopĺňajú o nové a nové vedomosti a posúvajú poznanie špirálovito dopredu. Návrat k názorom a myšlienкам iných býva často inšpiráciou. Práve pri výskume slovenskej hydronymie musíme konfrontovať viaceré staršie názory s novšími poznatkami neslovanských i slovanských hydronomastikov, pretože v hydronymách sú dochované slovanské, ale aj predsvetovanské jazykové vplyvy. V ostatnom čase sa ukazujú inšpiratívne najmä ruské, bieloruské a ukrajinské výskumy nielen v oblasti ich národnej hydronymie, ale toponymie vo všeobecnosti. Odhliadnuc od ich národných špecifík, pokial' ide najmä o etnické vplyvy iránskych, tureckých a ďalších národov migrujúcich východnou časťou Európy, viaceré etymológie posúvajú doterajšie poznanie a názory o motivácii slovenských hydroným dopredu.

V priebehu dvoch až troch rokov by sa mal ukončiť výskum hydronymie povedia Váhu v rámci projektu *Hydronymia Slovaciae*. Etymológie tohto názvu nie sú dodnes jednoznačné a jasné. Logickejšie argumenty (pokial' ide o osídľovacie procesy) uvádzajú zástancovia predsvetovanského pôvodu názvu (napr. E. Schwarz, V. Šmilauer, B. Varsík a ďalší), ktorí pôvod názvu vidia v germánskom *wág* vo význame *prúd*. Historik B. Varsík tieto názory podporuje logickým tvrdením, že názvy veľkých vodných tokov musia pochádzať od obyvateľov, ktorí tu žili pred príchodom Slovanov a tieto názvy *Slovenia* od nich prevzali a adaptovali do svojho jazyka. Prvý zápis ricky Hron (a jeden z najstarších zápisov názvu rieky na Slovensku) pochádza z obdobia rokov 166 – 180 z pera rímskeho cisára Marca Aurélia v podobe *Granoua* (Krško, 2008, s. 78 – 80). B. Varsík k tomu dodáva, že „ťažko môžeme predpokladať, že by *Slovenia* neboli našli nejaké zvyšky starého predsvetovanského obyvateľstva aj pri dolných tokoch rieky Váhu, Nitry a Ipl'a.“ (Varsík, 1990, s. 7). Žiaľ, najstaršie doteraz nájdené záписy názvu *Váh* pochádzajú zo začiatku 12. storočia (1111 flumen *Vvaga*, 1113 aqua *Vvac*), teda z obdobia prítomnosti Slovanov v tomto priestore.

Na druhej strane však konfrontácia doterajších názorov o pôvode pomenovania Váh s novšími poznatkami ukrajinských hydronomastikov potvrdzuje názory Š. Ondruša, ktorý hydronymum Váh dáva do súvislosti z praslovanským apelatívom *vagъ*, *vaga* vo význame z *hrubého konára vysekaná žrdь*. V tomto prípade by motivantom pomenovania boli ohrady zo žrdí a dosák postavené na brehoch toku. Takúto motiváciu majú podľa Š. Ondruša viaceré vodné toky u východných Slovanov, napr. *Žerdь*, *Žerdeva*, *Batiná*, *Batog* (Ondruš, Š. 2004, s. 122), ale takto motivované hydronymá opisujú aj O. P. Karpenková (2003, s. 98) a V. P. Šuľgač – *Жердь* (Šuľgač, 1998, s. 331). Oni však uvažujú o motivácii indoeurópskym (ďalej len ide.) základom **ger-* vo význame *hýbat'*, *krivit'* tvrdiac: „U takomu razi gidronim *Žerdja* mig bi tlumačiťisja jak „kriva, zvívista (rička)“ (Šuľgač, 1998, s. 332). O. P. Karpenková (2003) pri výklade hydronymám *Zeremjanka*, *Zerenljanka*, *Zereminъ*, *Zeremenišče* vychádza zo základov *zerema/zeremja*, *žeremja*, ktoré vznikli z praslovanských foriem **zerma*/**zermę*, **žermę* < ide. **ger-/*ger-* vo význame *krútit'*, *vrtiet'*, *hýbat'*.

Iný výklad ponúka Š. Ondruš praslovanským apelatívom *jugъ* v prvotnom význame *svetlo* pochádzajúce z ide. základov **veg-*:**vog-*. Apelatíva *jug-*, *ug-* vo význame *svetlo* motivovali hydronymá *Ug*, *Už*, *Jug* (Ondruš, Š. 2004, s. 122). O. P. Karpenková však názvy *Už*, *Uš/Uša*, *Jug...* dáva do súvislosti s psl. koreňmi **qž-*, **qg-*, ale vo význame „ščos krive, zignute“ (Karpenko, 2003, s. 197). Sémanticky sa vraciame späť k predochádzajúcej motivácii zahnutým, krivým tvarom koryta. Najväčšie zakrivenie má Váh v oblasti Žiliny (v minulosti sa uvažovalo o Kysuci ako o pramennej časti Váhu a dnešný horný tok považovali za jeho ľavostranný prítok (porov. Šmilauer, 1932, s. 328; Majtán, 1996, s. 137), Vrútok a Kraľovian.

Ide. koreň **ger-/*ger-* vo význame *krútiť*, *vrtiet'*, *hýbat'* môžeme dať do súvislosti s interpretáciou hydronyma *Žarnovica* (1254 *Sornouca*, 1258 fl. *Zeroycha*, fl. *Sornovicha*, 1391 fl. *Zarnocha...*), ktoré pomenúva hornú časť potoka Teplica (povodie Turca). Donedávna sa motivácia tohto názvu interpretovala tým, že v koryte potoka sa vyskytovali kamene, ktoré sa používali na výrobu mlynských žarnovov (psl. *žirny* > *žrъnovъ*). O. P. Karpenková (2003, s. 84 – 85) analyzuje ukrajinské hydronymá *Žerev*, *Žereva* a ich pôvod vysvetľuje psl. základom **žerv-* < **žbryv-* (< ide. **ger-*) s významom „vit', krútiť, vrtiet'; hýbať, hnúť“ a sémantiku dokladá viačerými dialektizmami z ruštiny, bieloruskej a ukrajinciny, ktorých lexémy „zberi-gajut' u svojej semantici ideju krutinnja, vertinnja“ (Karpenko, 2003, s. 85). Apelatívum *žarnov* opisuje V. Machek (1968) ako „ruční mlýn složený ze 2 kamenů, v dřevěném podstavci“ a jeho staroslovenská podoba bola *žrъnovъ*. Dôležitým dokladom na ide. etymón sú iné (neslovanské) podoby – litovsky *girnos*, staro-horno-nemecky *quern*, gótsky *qaírnus* – ide. základ bol **gʷer-/*gʷr-* s príponou *-nu-*. V. Machek uvádza, že celé „zařízení mělo pův. název *mlinъ*, žernov byl jen jeden z rozdílících kamenů“. (Machek, 1968, s. 726). Spodný (statický) kameň bol obložený drevom –

„domácí ruční žernov býval zasazen v kadlubu vydlabaném z jednoho kusu dřeva, mlýnský žernov byl obecně dlužemi jako díz“ (Machek, 1968, s. 342) a mal názov *kadlub* alebo *lub*. Žernovom sa teda musel označovať kameň, ktorý sa hýbal, krútil a rozotieral o spodný kameň sypané obilie na múku. Krútitý pohyb sémanticky súvisí s ide. koreňom **ger-*, ktorý sa v praslovancíne transformoval do podoby **žerv-* < **žbrv-*. Na základe tejto analýzy môžeme uvažovať o motivácii hydronyma Žarnovica krútiacou sa vodou v hornom toku (pomedzi skaly, preliačiny a pod.).

Novšiu interpretáciu môžeme predstaviť aj pri hydronyme *Rajčanka* – významný ľavostranný prítok horného Váhu s dĺžkou 47,6 km. Prítokom Rajčanky¹ je *Rajec* – obidve hydronymá boli motivované ojckonymom *Rajec*². *Rajský potok* sa nachádza aj v povodí Kysuce. *Rajčiansky potok* (s variantom *Rajec*) môžeme nájsť aj v povodí Nitry (Hladký, 2004, s. 168) a v slovenskej (či slovanskej) toponymii by sme určite zaznamenali mnoho toponým so základom *raj-*. V doterajšej onomastike sa uvažovalo o motivácii psl. apelatívom **rajъ* vo význame *miesto večnej blaženosťi*, prípadne išlo o motiváciu osobným menom (porovnaj napr. výkľad hydronyma *Rajecznica* (Duma, 1999, s. 86) ale aj výkľady ojckonyma *Ráj* v diele *Místní jména na Moravě a ve Slezsku* (Hosák – Šrámek, 1980, s. 354 – 355). S. Rospond uvažoval o motivácii hydronymom s psl. základmi *ri-/rě-, roj-* (< z ide. koreňa *rei-/roi-* vo význame *tieciť*), ktoré sa nachádzajú aj v apelatíve *rieka* (česky *řeka*, poľsky *rzeka*) – citované podľa Hosák – Šrámek, 1980, s. 354. Najnovšie názory onomastikov sa prikláňajú k výkladu, že psl. apelativum **rajъ* malo aj význam *vlhké, blatišté miesto*. Odvolávajúc sa na logické závery, obraz biblického raja je spojený s bujnou vegetáciou. Kde inde by mohla rást takáto vegetácia, ak nie na vlhkom (a teplom) mieste? Takéto lokality naši predkovia určite radi vyhľadávali, pretože tu nachádzali úrodnú pôdu a v okolí bolo dostatok lovnej zveri. Tento názor by mohla podporiť aj analýza geomorfologickej stavby takto pomenovaných lokalít v slovanských krajinách.

Vlhké miesta v spojitosti s vodou motivovali podľa novších výkladov aj pomenovania *Muráň* v povodí Hrona a povodí Slanej. Donedávna sa tieto hydronymá dávali do súvislosti s okolitým skalnatým terénom a vysokými skalnatými bralami pripomínajúce *mír*. Š. Ondruš však motiváciu názvu dáva do súvislosti so základom *mur-* vo význame *mokrina, bahno*. Oporu pre takúto interpretáciu nachádzame aj v ruských a ukrajinských apelatívach *mur, murava* a ich deminutívnych podobách *muravka, muravoňka, muravočka* vo význame *tráva rastúca na bahnitých lúkach* (tak aj Smaľ, 2008, s. 174). Môžeme teda uvažovať o psl. apelatíve **murъ* (< ide. *meu-, mou-, mu-*) – k tomu aj Ondruš (2000, s. 69). O. L. Smaľ uvádza, že takto

¹ Stredoveké pomenovanie Rajčanky bolo *Žilnka, Žilina* – podľa miesta ústia – pri meste Žilina.

² Kráľ Belo III. vydal v roku 1193 listinu, v ktorej sa Rajec prvýkrát spomína pri vytváraní hraníc majetku darovaného kráľom ako *Raich*. Prvá písomná zmienka o Rajci ako meste pochádza z roku 1397.

nazývaná tráva rastie „na vognich miscjach z porušením travjaním pokrívom pri dorogach jak burjan“ (Smař, 2008, s. 174). Označenie trávy je podľa nášho názoru sekundárne a bolo motivované vlnkým miestom, na ktorom rastie, pretože v opačnom prípade by sa v slovanskej slovnej zásobe apelatívom *murava* označovala tráva vo všeobecnosti, a nie len určitý druh trávy rastúci na podmočených miestach. Paralelky s ide. koreňom *meu-*, *mou-*, *mu-* možno napokon nájsť aj v psl. apelatíve **mulb* vo význame *bahno*, *nepriezračná usadenina*, čomu zodpovedá dnešné slovenské *múl*.

V horskom prostredí s veľkým spádom sa vyskytujú hydronymá *Bystrá*, *Bystrica*, *Bystrička*, *Bystrianka* (povodie Turca, Oravy, Kysuce, Rajčanky, Nitry, Hrona...), ktoré vznikli z psl. apelatíva **bystrica* (< psl. **bystrb*) označujúceho prudkú horskú riečku. V. P. Šuľgač v súvislosti s takto motivovanými hydronymami pripomína, že názvy Bystrica sú charakteristické pre celý slovanský svet (Šuľgač, 1998, s. 56). V dnešných slovenských nárečiach adjektívum *bystrý* (< psl. **bystrb(j)b*) má význam rýchlo sa pohybujúci dopredu, rýchlo tečúci (o rieke, potoku). Sekundárny význam psl. slova **bystrb* je čistý (pozri k tomu Králik, 1997). V súvislosti s našimi úvahami o primárnej motivácii hydronyma psl. apelatívom alebo o sekundárnej motivácii ojknymom (pozri k tomu Krško, 2009) je zaujímavý názor L. Králíka, že „nie je vylúčené, že pri časti miestnych názvov (podčiarkol J. K.) typu *Bystrá*, *Bystre* možno predpokladať aj pôvodnú sémantiku typu *Svetlá nad Sázavou*“ (Králik, 1997, s. 18). Potvrdenie dominienky L. Králíka by totiž viedlo k tomu, že psl. východisko **bystrb* sa v minulosti uplatňovalo vo všeobecnosti na označenie svetlého (< čistého) miesta a nielen na označenie čistej, priezračnej vody (pozri Králikove ďalšie argumentácie na označenie svetlého miesta, oblohy... – Králik, 1994, s. 98).

Medzi názvy motivované slanými (mineralizovanými) prameňmi môžeme zaradiť aj hydronymá *Slaná*, *Soľný potok*, *Slanec*, *Slanica*. Takéto názvy sa nachádzajú v slovanských jazykoch veľmi často. Medzi onomastikmi sa v minulosti viedli diskusie, či ide o označenie slanej vody (pozri k tomu opis takejto diskusie u B. Varsíka, (1990, s. 6). Zaujímavé vysvetlenie prináša R. Krajčovič v súvislosti s hydronymom *Slaná* na juhu Slovenska (pravostranný prítok Tisy ústiaci v Maďarsku). R. Krajčovič nielen hydronymum *Slaná*, ale aj ojknymá typu *Slanec*, *Slančík*... vysvetľuje existenciou soľnej cesty vedúcej z Veľkej Moravy do Sedmohradská (Krajčovič, 2005, s. 66 – 71, novšie napr. Krajčovič, 2006, s. 320 – 325). Podľa R. Krajčoviča bola takto motivovaná rieka Slaná (prítok Tisy). Soľnou cestou by sa dali vysvetliť aj názvy v povodí Oravy (už v dávnom viedla soľná cesta popri Váhu, cez Oravu na sever do poľskej Wieliczky). Vo všeobecnosti možno uvažovať o tom, že hydronymá typu *Slaná* boli motivované minerálnym žriedlom, ktorý pri prameni môže obsahovať minerálne soli, prípadne prameň vyviera z rašelinového (kyslého) podložia.

Metaforické vyjadrenie sily, nespútanosti vodného toku – podľa zvierat'a *tura* (< psł. **turb-*) dokladajú hydronymá *Turín*, *Turochov potok* (Majtán – Rymut, 2006, s. 131), *Turie*, *Turík*. Podľa viacerých výkladov motivácie by sme sem mali zaradiť aj názov *Turiec* (ľavostranný prítok Váhu i pravostranný prítok Slanej). Motiváciu turom pripúšťa najmä V. Šmilauer, ktorý zdôrazňuje poznámku E. Mályusza, že nejde o divokého tura, ale domestikovaného, teda, že rieku pomenovalo pastierske obyvateľstvo. Tejto tradícii sa pridŕžajú aj P. Florek, B. Varsik, L. Sičáková, Š. Ondruš a v duchu tejto tradície sme postupovali aj v monografii *Hydronymia povodia Turca* (Krško, 2003). Zaujímavý názor vyslovuje V. P. Šuľgač (1998, s. 304), ktorý pri psaní východisku **Turycь* pripúšťa motiváciu viacerých hydroným významom „durit“, „hnat“ – „stosovno gidroosnov, to voni mogli byti motivovanimi vidpovidnimi apeljativami, por. napriklad blr. *turéc* ‚bistriň, švidka tečija na ričci‘, spivvidnosne z *turycь* ‚turiti, švidko gnati‘, ros. dial. *turitъ* ‚švidko bigti‘, *turitъsja* ‚pospišati‘ i pod.“. Motiváciu slovesom *duriť* má napr. oravský potok *Duriak* (Majtán – Rymut, 2006, s. 34). Motívujúce sloveso *duriť* sa však v starších etymológiách dávalo aj do súvislosti s pôvodným názvom rieky Turiec – Duria, ktorá označovala východnú hranicu Vanniovho kráľovstva oproti Dákom (Florek, 1941, s. 26). Iný výklad ponúka povest' o kňazovi Turanovi, za panovania ktorého bol „Turiec veľkým jazerom. On dal, podľa povesti, okrajové vrchy jazera pri Strečne prekopat“, jazero vysušiť a po svojom vypudení od Rimanov na získanom úrodnom území utiahol sa a založil si kráľovstvo s hlavným mestom Eturum (Ethurum).“ (Florek, 1941, s. 26 – 27). Povest' o pôvodnom jazere, jeho vypustení do Váhu a vysušení spája M. Golema (2008) s mytologickým indoeurópskym alebo praslovanským dedičstvom – postavou svätého Blažeja ako „pokračovateľa“ Velesa – démonického protivníka Perúna. M. Golema dokladá viacero verzií dochovaných povestí, v ktorých vystupuje sv. Blažej ako Blažej Tur, divý Tur, vodný bujak (byvol) Tur strážiaci krásnu kňažnú Margitu alebo ako vodník ľahajúci ľudí do vody, či bučiaci „vodný buják“. Blažej Tur v jednej z verzií povesti za pomoci diabla preorie cez skaliská brázdu a vypustí jazero a vypustená voda vytvorí dnešný Váh (pozri Golema, 2008, s. 156). Slovan-ské mytologické dedičstvo pracuje teda s démonickým protipóлом najvyššieho po-hanského boha Perúna. Veles predstavuje u Slovanov opačnú stranu, stranu zla. Ne-možno však vylúčiť aspekt sily, ktorý sa personifikoval do zvierat'a tura. Oblúkom sa vraciame k predchádzajúcim motiváciám zvierat'om, prípadne k motivácii silou.

Ostatnou interpretáciou, ktorej by sme chceli na tomto mieste venovať pozornosť, je názov potoka *Perina*, resp. aj názvu *Podperina*. Ide o dva prítoky Dúbravského potoka v katastri obcí Dúbravy a Očová – *Perina* je ľavostranným prítokom a *Podperina* je pravostranným prítokom Dúbravského potoka. Obidve hydronymá sú doložené len z ozalitových máp a vodohospodárskych plánov, preto sa nenachádzajú v publikácii *Hydronymia povodia Hrona* (Krško, 2008), ale len v pôvodnom rukopise.

V oboch prípadoch bolo prvotným motivantom toponymum *Perina*, ktoré následne motivovalo vedľajší onymický objekt nazvaný *Podperina*. Tieto dva názvy následne motivovali vodné toky pretekajúce popri nich. Hoci je príspevok zameraný na novšie interpretácie hydroným, v tomto prípade ide o výnimku, pretože svoju pozornosť sústredíme na toponymum. Jeho interpretácia motivácie je však veľmi zaujímavá. Toponymum *Perina* je v tejto podobe štandardizované a zapísané vo všetkých inapách (vodohospodárske, základné, turistické...). Rovnakú podobu nachádzame aj na mape druhého vojenského mapovania z r. 1846. Pôvodné znenie tohto oronýma však muselo byť *Perín* a podľa viacerých názorov išlo o slovanské kultové miesto zasvätené najvyššiemu zo slovanských bohov – Perúnovi. M. Golema (2006) pripomína, že „v jeho blízkosti je staré vyvýšené hradisko a zároveň monumentálny skalný útvar *Kaľamárka* s dokázaným slovanským osídlením, ktoré za neznámych okolností zaniklo a vyhorelo v 11. storočí.“ (Golema, 2006, s. 134). Takto motivovaných oroným nachádzame u Slovanov pomerne mnoho – v Macedónsku (*Peren*), v Bulharsku (*Pirin*), v Rusku (*Peryň*, *Perynja*), v Poľsku (*Przegynia*), ale aj v Litve (*Perkūnija*), v Rakúsku (*Parndorf*). M. Golema dáva tieto kultové miesta (spolu s toponymami *Velestír*, *Lavrín* a ojknymom *Ihráč*) do súvislosti s pôvodným pohanským kultom, ktoré sa neskôr transformovali v zmenených politicko-náboženských podmienkach strednej Európy do pustovní. Cirkev sa totiž snažila „neutralizovať“ pôvodné pohanské kultové miesta kresťanskými kláštormi, prípadne pustovňami v horách – porovnaj napr. dvojice Veča (< Veca), prípadne *Šala* kontra *Diakovce*, *Modly* (dnes časť Martina) kontra (*Turčiansky svätý*) *Martin*, *Leľa* kontra *Kostolany*, ojknymá *Šarkan* a *Diva* kontra poloha arcibiskupstva v Ostrihomе... (k tomu aj Krajčovič, 2005).

Naznačená problematika interpretácie motivantov niektorých slovenských hydroným je veľmi zaujímavá a pútavá. Analýza vybraných hydroným povodia Váhu, potvrdzuje kontinuitné osídlenie oblastí Slovenska. Celistvейší obraz praslovanských apelatívnych východísk – motivantov slovenských vodných tokov získame po zozbieraní a dôkladnej analýze diachrónnej hydronymie všetkých slovenských tokov v rámci projektu Hydronymia Slovaciae. Tu sa otvára priestor pre komparáciu doteraz analyzovanej hydronymie iných slovanských štátov – Čiech, Poľska, Ukrajiny, Bieloruska, Ruska, Srbska...

Príspevok predstavuje časť grantového projektu Grantovej vedeckej agentúry MŠ SR a SAV VEGA č. 1/0447/09 *Analýza synchrónnej a diachrónnej hydronymie povodia Váhu*.

Literatúra

- DUMA, Jerzy: Nazwy rzek lewobrzeżnego Mazowsza z całym dorzeczem Pilicy. Warszawa: Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1999. 199 s.
- FLOREK, Pavol: Turčiansky Sv. Martin v stredoveku. Martin: Matica slovenská 1941. 172 s.
- GOLEMA, Martin: Stredovéľká literatúra a indoeurópske mytologické dedičstvo. 1. vyd. Banská Bystrica: UMB, Pedagogická fakulta, Banská Bystrica 2006. 252 s.
- GOLEMA, Martin: Svätý Blažej ako „vlčí pastier“ v textovej tradícii z českého, slovenského a maďarského prostredia. In: *Studia mythologica Slavica*, XI, 2008, s. 147 – 172.
- HILADKÝ, Juraj: Hydronymia povodia Nitry. 1. vyd. Trnava: Trnavská univerzita, Pedagogická fakulta 2004. 294 s.
- HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf: Místní jmena na Moravě a ve Slezsku. II. (M – Ž). Dodatky, doplňky, přehledy. Praha: Academia, nakladatelství čs. akademie věd 1980. 962 s.
- KARPENKO, Ol'ga, Petrivna: Gidronimikon Central'nogo Polissja. Kijiv: Institut ukrajinskoj movi NAN Ukrajini 2003. 317 s.
- KRAJČOVIČ, Rudolf: Živé kroniky slovenských dejín skryté v názvoch obcí a miest. 1. vyd. Bratislava: Literárne informačné centrum 2005. 230 s.
- KRAJČOVIČ, Rudolf: Veľkomoravská soľná cesta v Potisi zdokumentovaná historickou toponymiou. In: *Acta onomastica XLVII* 2006. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, s. 320 – 325.
- KRÁLIK, Ľubor: Z jazyka slovenského piesňového folklóru. In: VARIA III. Materiál z III. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra – Piesok, 2. – 3. XII. 1993). Zost. M. Nábělková a P. Odaloš. Bratislava – Banská Bystrica: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Pedagogická fakulta UMB, 1994, s. 95 – 100.
- KRÁLIK, Ľubor: K otázke praslov. **bystřъ*, **bъrzъ*, čistý a ich derivátov. In: *Slavica Slovaca*, 1997, roč. 32, č. 1, s. 18 – 23.
- KRŠKO, Jaromír: Hydronymia povodia Turca. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied 2003. 167 s.
- KRŠKO, Jaromír: Hydronymia povodia Hrona. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied 2008. 351 s.
- KRŠKO, Jaromír: Der Motivationswandel bei der Entstehung von Eigennamen. In: Mnohotvárnosť a specifičnosť onomastiky. IV. česká onomastická konference (15.–17. září 2009, Ostrava). Sborník příspěvků. Eds. J. David, M. Čornejová, M. Harvalík. Ostrava – Praha: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě – Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2010, s. 283 – 291.
- MACHEK, Václav: Etymologický slovník jazyka českého. 2. vyd. Praha: Academia, nakladatelství ČSAV 1968. 866 s.
- MAJTÁN, Milan: Spoločenské fungovanie toponyma. In: Spoločenské fungovanie vlastných mien. VII. slovenská onomastická konferencia. (Zemplínska šírava 20. – 24. septembra 1976.) Zborník materiálov. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda 1980, s. 43 – 49.
- MAJTÁN, Milan: Z lexiky slovenskej toponymie. 1. vyd. Bratislava: VEDA 1996. 191 s.
- ONDRAŠ, Šimon: Odtajnené trezory slov. Zv. 1. 1. vyd. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej 2000. 240 s.
- ONDRAŠ, Šimon: Genéza zemepisného mena Nitry a osobného mena Svorad. In: Nitra v slovenských dejinách. Ed. R. Marsina, A. Ruttkay. Bratislava 2002, s. 56 – 64.
- ONDRAŠ, Šimon: Odtajnené trezory slov. Zv. 3. 1. vyd. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej 2004. 232 s.
- SIČÁKOVÁ, Luba: Hydronymia slovenskej časti povodia Slanej. 1. vyd. Prešov: Pedagogická fakulta UPJŠ 1996. 108 s.
- SMAU, O. L: Mikrotoponimi mesta Kieva: ostriv Muromec i ozera Muravka. In: Studii z onomastiki ta etimologij. Kyjev: Institut ukrajinskoj movi NAN Ukrajini 2008, s. 171 – 177.

- ŠMILAUER, Vladimír: Vodopis starého Slovenska. Praha – Bratislava: Nákladem Učené společnosti Šafaříkovy 1932. 564 s. + 3 s. príloha.
- ŠULEGAČ, Viktor, Petrovič: Praslovianskij gidronimnij fond (fragment rekonstrukcij). Kyjev: Institut ukrajinskoj movi NAN Ukrajiny 1998. 368 s.
- VARSIK, Branislav: Slovanské (slovenské) názvy riek na Slovensku a ich prevzatie Maďarmi v 10. – 12. storočí. 1. vyd. Bratislava: Veda 1990. 184 s.

Mgr. Jaromír Krško, PhD.

*Katedra slovenského jazyka a literatúry
Fakulta humanitných vied UMB v Banskej Bystrici
Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica
e-mail: krsko@fhv.umb.sk*